

Gedragbeleid incl. anti-pestbeleid

Een schoolbrede aanpak

We proberen pestproblemen op onze school in de eerste plaats te voorkomen door te werken aan een positief en veilig schoolklimaat. Daarnaast leren we kinderen op een gezonde manier weerbaar worden via de STOP-methode en sociale vaardigheden.

Wanneer er zich toch een pestprobleem voordoet, hanteren we een herstelgerichte aanpak waarbij we inzetten op verbinding, verantwoordelijkheid en samenwerking.

1. Een positief schoolklimaat

Werken vanuit krachten en attitudes met regels, routines en sterk klasmanagement

Pesten is een probleem dat we op onze school actief willen voorkomen en aanpakken. Onze schoolvisie bestaat uit vier krachten, weergegeven op een schild. Deze vormen de basis van onze dagelijkse werking en van het positieve schoolklimaat dat we samen willen realiseren.

Aan deze vier krachten koppelen we drie belangrijke attitudes die we leerlingen doorheen hun schoolloopbaan aanleren en laten inoefenen. Deze attitudes helpen leerlingen om bewust keuzes te maken, verantwoordelijkheid op te nemen en te groeien in hun ontwikkeling.

De attitudes worden niet éénmalig aangeleerd, maar komen doorheen de hele schoolloopbaan terug in de klas, tijdens sociale vaardigheden en in concrete situaties uit het dagelijkse schoolleven. Zo bouwen we stap voor stap aan leerlingen die respectvol handelen, verantwoordelijkheid opnemen en blijven groeien.

Meer over de krachten en attitudes van Joris kan je lezen in de missie- en visietekst.

We streven ernaar dat ieder kind graag naar school komt, zich veilig voelt en zich aanvaard weet binnen de groep. Doorheen verschillende activiteiten leren leerlingen elkaar kennen en respectvol met elkaar omgaan. Zo bouwen we aan een basishouding waarin pesten geen plaats krijgt.

Zowel in de kleuter- als lagere school wordt doelgericht gewerkt aan groepsbinding, verbondenheid en sociale veiligheid. We creëren een omgeving waarin kinderen zichzelf mogen zijn en leren zorgzaam omgaan met anderen. Dit begint in de klas, via duidelijke verwachtingen, voorspelbare routines en sterk klasmanagement.

Om gewenst gedrag zichtbaar te maken en positief te versterken, werken we in zowel de kleuter- als lagere school met de gedragstoren.

Elke leerling start iedere dag in de zone "Ik ben klaar om te leren". Vanuit deze startpositie kunnen leerlingen gedurende de dag stappen omhoog zetten wanneer zij gewenst gedrag stellen. Zij kunnen hierbij terechtkomen in de groene of gouden zone als erkenning voor positief gedrag, inzet, verantwoordelijkheid of zorg voor anderen.

Wanneer een leerling gedrag stelt dat niet past binnen de verwachtingen van de klas, kan hij of zij een stap zakken op de toren. Daarbij wordt steeds een link gelegd met onze klasregels:

- Joris luistert.
- Joris werkt en denkt mee.
- Joris respecteert zichzelf, de ander en het materiaal.
- Joris ruimt op.

De gedragstoren ondersteunt leerlingen in het leren van gewenst gedrag en stimuleert een positieve klascultuur. Elke schooldag krijgt ieder kind opnieuw een kans en start iedereen terug in de zone "Ik ben klaar om te leren".

Leerlijn

In de instapklas krijgt een kind de kans om na elke speeltijd opnieuw in de groene zone te starten.

In de 1ste kleuterklas krijgt een kind de kans om na de middagspeeltijd opnieuw te starten op "Ik ben klaar om te leren".

In de 2de kleuterklas krijgt een kind tot aan de kerstvakantie de kans om na de middagspeeltijd opnieuw op groen te starten. De rest van het schooljaar is dat de volgende schooldag.

Vanaf de 3de kleuterklas krijgt een kind de kans om de eerstvolgende schooldag opnieuw op groen te starten.

Poster 'wij pestvrij' (3K – 6L)

Met deze poster tonen we aan de leerlingen dat wij werk maken van een anti-pestbeleid. Je vindt op deze poster 10 bouwstenen met acties.

Deze poster wordt ondertekend door alle leerlingen van de klas.

2. Sociale vaardigheden

Preventief werken aan weerbaarheid en verbondenheid

In zowel de kleuter- als lagere school maken lessen sociale vaardigheden deel uit van het preventieve luik van ons schoolbeleid. Binnen deze lessen staan de vier krachten uit onze schoolvisie centraal. Daarnaast worden klasregels, speelplaatsregels en dagelijkse routines expliciet aangeleerd, ingeoefend en herhaald.

Zo werken we aan een veilige, positieve en voorspelbare leeromgeving met een gemeenschappelijke taal en aanpak doorheen de hele school.

Kleuterschool

In de kleuterschool ligt de focus tijdens de eerste maanden vooral op groepsvorming en het aanleren van klas- en speelplaatsregels. Vanaf november werken de kleuters doelgericht aan communicatieve vaardigheden zoals:

- stop zeggen;
- spreken vanuit een ik-boodschap;
- neen leren zeggen;
- emoties herkennen en benoemen;
- samen spelen en conflicten oplossen.

Dit gebeurt via verhalen, spel, poppenspel, kringgesprekken en andere ervaringsgerichte activiteiten.

Lagere school

Ook in de lagere school worden sociale vaardigheden systematisch verder opgebouwd en verdiept.

Tijdens de lessen sociale vaardigheden werken we doelgericht rond onze schoolkrachten, schoolregels en werken we proactief aan ons anti-pestbeleid. In de lessen komen onder andere volgende thema's aan bod:

- groepsvorming/ gouden weken en kennismaking: we leren elkaar kennen, luisteren naar elkaar en bouwen aan een positieve groepssfeer (zie vier krachten);
- zorgkracht: we leren elkaar helpen en zorg dragen voor onszelf en anderen;
- teamkracht: we leren respectvol omgaan met onszelf, de ander en onze omgeving, en ervaren daarbij de kracht van samenwerken in een team en de voordelen die dit met zich meebrengt
- speelkracht: we leren zorg dragen voor materiaal en onze omgeving en we spelen eerlijk, waarbij we leren omgaan met verschillende rollen zoals die van leider en volger binnen het spel, en we leren ook omgaan met winnen en verliezen.
- groeikracht: we leren actief meedenken, meewerken en groeien in sociale situaties, we leren hoe ons brein werkt, ontdekken dat iedereen uniek is en anders denkt, voelt en leert, we ontdekken hoe ons brein emoties aanstuurt en hoe emoties ons gedrag beïnvloeden.

Er wordt gewerkt met klasgesprekken, proactieve cirkels, rollenspelen, coöperatieve werkvormen, reflectiemomenten en concrete situaties uit het dagelijkse schoolleven. De STOP-methode krijgt hierin een vaste plaats.

Wanneer blijkt dat een leerling extra nood heeft aan het inoefenen van bepaalde vaardigheden, kan begeleiding opgestart worden door de leerkracht sociale vaardigheden. Hierbij gebeurt steeds een terugkoppeling naar de klasleerkracht en zorgcoördinator zodat een gezamenlijke opvolging mogelijk blijft.

3. Preventieve signalering en opvolging

Samen zicht houden op het welbevinden

Om het welbevinden van leerlingen op te volgen en signalen tijdig op te vangen, gebruiken we verschillende hulpmiddelen en werkvormen, zoals:

- sociogrammen
- klas- en kindgesprekken
- observaties
- meldmogelijkheden voor leerlingen via klasbrievenbus
- pro-actieve cirkel

Deze hulpmiddelen helpen ons om groepsdynamieken beter te begrijpen, leerlingen tijdig te ondersteunen en preventief te handelen wanneer er spanningen of uitsluiting ontstaan.

4. Rode vlaggen

Binnen onze school werken we met vijf rode vlaggen. Deze rode vlaggen staan voor gedrag dat niet getolereerd wordt en waarbij steeds een herstelgerichte opvolging noodzakelijk is.

De vijf rode vlaggen zijn:

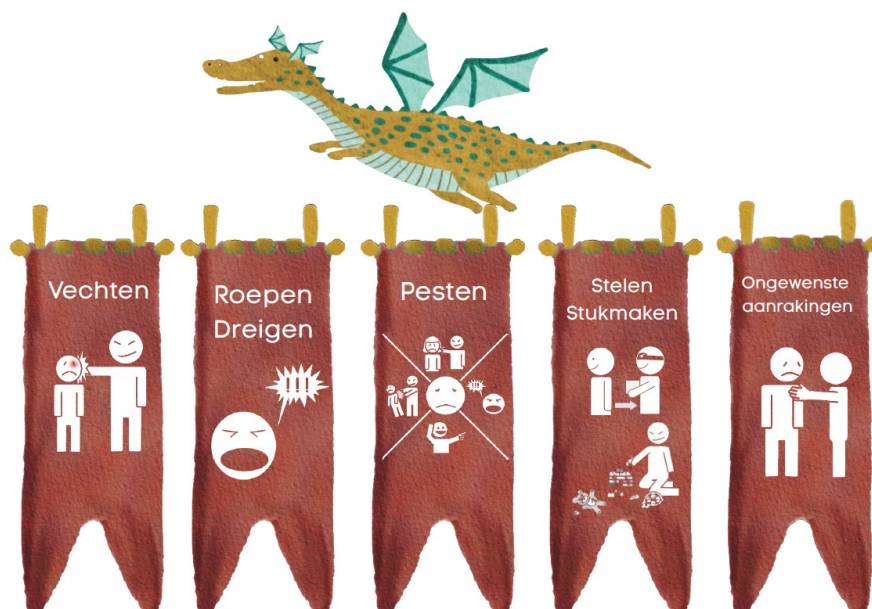
- vandalisme;
- diefstal;
- verbale en fysieke agressie;
- pesten;
- grensoverschrijdend gedrag (ongewenste aanrakingen).

Wanneer één van deze rode vlaggen wordt overschreden, worden de ouders steeds op de hoogte gebracht en betrokken. Ook de klasleerkracht en zorgcoördinator nemen een actieve rol op in de opvolging van de situatie.

Daarnaast wordt de leerkracht sociale vaardigheden betrokken om, naast de reguliere lessen sociale vaardigheden, extra te oefenen op gewenst gedrag en sociale vaardigheden die nodig zijn om herhaling te voorkomen. Gedrag is een vak.

Bij elke rode vlag staat herstel centraal. (zie 1.5 herstelgerichte aanpak) We vinden het belangrijk dat leerlingen verantwoordelijkheid leren opnemen voor hun gedrag, inzicht verwerven in de gevolgen ervan en actief bijdragen aan het herstellen van de aangerichte schade of kwetsing.

In de kleuterschool visualiseren we de vlaggen als volgt:

5. Aanpak van conflicten

Bij herhaaldelijke conflicten of meerdere conflicten op korte tijd worden ouders steeds gecontacteerd. Dit doen we telefonisch, via mail, via de agenda, informeel aan de poort of tijdens een oudercontact.

We vinden het belangrijk dat kinderen leren omgaan met meningsverschillen en conflicten. Daarom werken we vanuit een herstelgerichte aanpak waarbij kinderen leren luisteren naar elkaar, gevoelens benoemen en samen zoeken naar oplossingen.

De STOP-methode

Een kind leert via de STOP-methode duidelijk grenzen aangeven en verwoorden wat het nodig heeft.

De methode wordt gebruikt bij ruzies, conflicten en pestsituaties.

Stappenplan

S– Stop!

- **Zeg duidelijk en stevig “Stop!” tegen de persoon. Gebruik een duidelijke stem en lichaamstaal.**

T – Trek weg

- **Ga weg van de situatie of van de persoon als die niet stopt.**

O – Praat er Over

- **Vertel wat er gebeurd is aan iemand die je vertrouwt (bv. een leerkracht, ouder, vriend).**

P – Probeer hulp te krijgen

- **Vraag hulp aan een volwassene of iemand die kan ingrijpen**

Herstelgerichte aanpak

Bij conflicten gebruikt de leerkracht herstelvragen zoals:

1. Wat is er gebeurd?
2. Wat dacht je toen? Welk gevoel had je toen? En nu?
3. Wie werd geraakt en op welke manier?
4. Wat heb je nodig om verder te kunnen?
5. Hoe kan hiervoor gezorgd worden?
6. Op het einde van een gesprek vraagt de leerkracht:
“Is het zo opgelost? Moet er nog iets gebeuren?”

Door deze vaste werkwijze leren kinderen:

- snel conflicten (helpen) oplossen.
- grenzen aangeven, eerst vriendelijk, daarna strenger, hetgeen in pestsituaties en ook in conflictsituaties belangrijk is.
- hulp inroepen van leerkracht, niet direct, maar als de ander doorgaat. De ander kan nog voor die tijd stoppen.
- aangeven wat je graag wil en luisteren naar wat de ander wil. (=rekening houden met elkaar) Voor jezelf ook nagaan of je aan de wens van de ander tegemoet kunt komen of spreken over het meest haalbaar is. Eventueel alternatieven zoeken, want het probleem is pas opgelost als iedereen blij is!

6. Wat is pesten?

Je kan al op jonge leeftijd spreken over pestgedrag, maar een echte pestproblematiek onderscheiden van gewone ruzies of conflicten vraagt nuance.

In de ontwikkelingspsychologie wordt meestal dit onderscheid gemaakt:

- **Vanaf peuter- en kleuterleeftijd (± 3–5 jaar)** zie je al uitsluiten, uitlachen, domineren of bewust kwetsen. Dat gedrag kan ernstig zijn, maar men spreekt dan vaker over *grensoverschrijdend sociaal gedrag* dan over structureel pesten.
- **Vanaf ongeveer 6–7 jaar** kunnen kinderen meestal voldoende bewust en doelgericht handelen om echt van pesten te spreken. Ze begrijpen dan beter:
 - sociale machtsverhoudingen,
 - herhaling,
 - groepsdynamiek,
 - en de impact van hun gedrag.

Een pestproblematiek wordt doorgaans herkend wanneer drie kenmerken samen aanwezig zijn:

1. **Herhaling**
Het gebeurt niet één keer, maar regelmatig.
2. **Machtsonevenwicht**
Het slachtoffer kan zich moeilijk verdedigen (fysiek, sociaal, verbaal, emotioneel...).
3. **Bewuste kwetsing of uitsluiting**
Het gedrag veroorzaakt angst, verdriet, vernedering of sociale isolatie.

Bij jonge kinderen is dat derde punt soms nog minder bewust of minder stabiel aanwezig. Daarom zijn we voorzichtig met etiketten zoals “pester” of “slachtoffer” in de kleuterklas.

We plaatsen de impact op het kind centraal. Zelfs wanneer gedrag nog niet voldoet aan de klassieke definitie van pesten, verdient het ernstige aandacht als een kind zich langdurig onveilig voelt.

7. Aanpak pesten

We zien pesten als een groepsprobleem. Feiten zijn niet het belangrijkste, maar ook de gevoelens van het slachtoffer en iedereen die betrokken is. We focussen op herstel en vragen wat het slachtoffer nodig heeft.

We maken gebruik van de **NO-BLAME methodiek**.

1. De leerkracht vraagt het slachtoffer wat er aan de hand is en praat over zijn gevoelens. Er wordt gevraagd wie pest. Er wordt gevraagd wat het slachtoffer nodig heeft.
2. De leerkracht brengt de pesters, meelopers, stille getuigen en behulpzame leerlingen bij elkaar. Hij vertegenwoordigt zelf het slachtoffer of het slachtoffer is zelf aanwezig.
3. In een gesprek met deze groep legt hij uit wie zich slecht voelt in de groep en waarom dit zo is. Zijn of haar ellendige gevoel wordt concreet door feiten en details, zonder beschuldigingen te uiten. Iedereen krijgt het woord.
4. Er wordt benadrukt dat er niet altijd een straf nodig is. De focus ligt op herstel. De groep is bijeen om het probleem op te lossen. Zij zijn samen verantwoordelijk voor een beter gevoel bij het slachtoffer.
5. De groep formuleert voorstellen. Iedereen doet dat in de ik-vorm. De leerkracht stuurt bij als dit nodig is.
6. De groep voert de voorstellen uit in de week die volgt.
7. Na een week spreekt de leerkracht alle kinderen opnieuw, maar nu apart. Het slachtoffer komt eerst en vertelt hoe de week verlopen is. Als het pesten niet gestopt is, wordt een nieuwe groepsbijeenkomst gepland. Eventueel met een andere groepssamenstelling.
Indien nodig, volgt er een sanctie.

Handelingsplan bij pestgedrag

Wanneer zich een pestsituatie voordoet, werken we volgens een stapsgewijs handelingsplan.

1. Signaleren

"Is er iets aan de hand?"

Een probleem wordt opgemerkt door leerlingen, ouders of schoolteam.

2. Diagnose stellen

"Wat is er precies aan de hand?"

De zorgcoördinator verzamelt informatie en analyseert de situatie.

3. Beslissen

"Wil men er iets aan doen?"

Samen wordt bekeken welke stappen nodig zijn.

4. Plannen

"Wat wil men bereiken en welke handelingen worden gepland om daartoe te komen?"

Doelen en concrete acties worden vastgelegd.

5. Uitvoeren

"Welke handelingen worden uitgevoerd?"

De gekozen aanpak wordt consequent toegepast in de vooropgestelde tijd.

6. Evalueren

"Hebben de handelingen het beoogde resultaat?"

De aanpak wordt geëvalueerd en indien nodig bijgestuurd.

Betrokken actoren

1. Pesters

Wanneer we met een pestsituatie geconfronteerd worden, zullen we de pester benaderen vanuit zijn machtige positie. We willen deze leiders immers op een positieve manier benutten.

We kunnen de pester laten weten dat één of meerdere leerlingen zich niet goed voelen. We willen hen verantwoordelijk stellen om met oplossingen te komen. Zo worden ze niet beschuldigd (no blame), maar kunnen ze wel verantwoordelijk zijn voor het oplossen van een probleem.

Indien de pester zichzelf niet aandient als probleemoplosser, kan je vaak hetzelfde resultaat bereiken door één of meer van de dichtste vrienden van de pester op dezelfde manier te benaderen. De pester voelt dan dat zijn machtspositie verwatert. Een pester ervaart immers slechts voldoening van zijn/haar pestgedrag wanneer hij/zij dit kan delen met anderen.

2. Gepeste leerlingen

We trachten de gepeste kinderen steeds een hart onder de riem te steken door eerst en vooral de mogelijkheid te bieden hun verhaal tegen iemand te doen. Wanneer een kind het gevoel heeft niet meer bij leeftijdsgenootjes terecht te kunnen, is er nog steeds de klasleerkracht of de zorgcoördinator. Het hele team van leerkrachten probeert zo goed mogelijk een luisterend oor te bieden aan deze ervaringen. We willen de drempel om iets te komen melden zo laag mogelijk maken.

Onze zorgcoördinator zoekt in samenspraak met de gepeste leerling naar een oplossing.

3. Middengroep

Het is deze groep kinderen die we met onze projecten vooral trachten te bereiken. Als we de middengroep sterker kunnen maken, zullen pesters niet de gewenste toeschouwers krijgen.

We maken duidelijk dat iets melden niet hetzelfde is als klikken:

- bij klikken wil je iemand straf bezorgen;
- bij melden wil je hulp zoeken zodat het gedrag stopt.

4. Leerkrachten en begeleiders

Het ontdekken van een verborgen pestprobleem is vaak moeilijk. Daarom houden we de drempel om iets te melden zo laag mogelijk. We maken duidelijk aan kinderen dat het goed en belangrijk is om hulp te zoeken bij een volwassene wanneer ze een probleem niet alleen kunnen oplossen. Iedereen binnen de school staat klaar om te helpen. Dankzij het goede onderlinge contact tussen leerkrachten worden kleine en grote bezorgdheden zowel informeel als formeel besproken tijdens overlegmomenten. Dit helpt ons om pestproblemen tijdig te signaleren en gepast aan te pakken.

In de kleuterschool komen de signalen binnen tijdens het zorgoverleg met de zorgcoördinator en klasleerkracht. De leerkracht sociale vaardigheden gaat met de problematiek aan de slag. Dit kan individueel of in groep afhankelijk van het probleem. In de kleuterschool wordt er voornamelijk vanuit prentenboeken of spel met poppen of figuren gewerkt. Deze bieden herkenning en houvast zonder dat ze zich direct aangesproken voelen.

5. Ouders

Wanneer er zich een pestprobleem voordoet, tracht het team dit op school op te lossen. Bij iedere situatie contacteren we de ouders. Dit doen we persoonlijk tijdens een oudergesprek. We houden de drempel tussen ouders en school zo laag mogelijk, zodat er altijd de mogelijkheid is om iets te bespreken. We verwachten dat de ouders een probleem komen melden, zelfs al gebeurde het buiten de school.

Sociale media nemen ook bij leerlingen van de lagere school een steeds grotere plaats in. We merken dat conflicten, uitsluiting of pestgedrag soms ontstaan of verdergezet worden via berichten, groepsgesprekken, filmpjes of andere online toepassingen.

Het gebruik van een gsm, sociale media en online communicatie valt in de eerste plaats onder de verantwoordelijkheid van de ouders. De school kan deze activiteiten buiten de schoolcontext niet opvolgen of controleren. Daarom beschouwen we ouders als een belangrijke partner in het voorkomen en aanpakken van online pestgedrag.

We besteden binnen de lessen ICT expliciet aandacht aan veilig, respectvol en verantwoord online gedrag. Leerlingen leren er kritisch omgaan met sociale media, berichten en online communicatie. Ook thema's zoals online pesten, privacy, digitale voetafdruk en de impact van berichten en beelden op anderen komen aan bod. Op die manier willen we leerlingen bewust maken van hun eigen verantwoordelijkheid, zowel online als offline.

Wanneer online conflicten of pestgedrag een impact hebben op het welbevinden van leerlingen op school of zich verderzetten binnen de schoolcontext, nemen wij dit wel op. We gaan hierover in gesprek met de betrokken leerlingen en werken herstelgericht aan oplossingen. Wanneer er voldoende aanwijzingen of bewijs beschikbaar zijn, kunnen leerlingen ook op school aangesproken worden op gedrag dat zij online hebben gesteld.

Een duurzame aanpak van online pestgedrag vraagt een nauwe samenwerking tussen ouders en school. Alleen door samen verantwoordelijkheid op te nemen, kunnen we leerlingen begeleiden naar respectvol en verantwoordelijk gedrag, zowel online als offline.